

Posudek na diplomovou práci

Bohuslava Kuřika

Aktivisté na cestách za zapatisty

Bob Kuřík se vypravil do mexického Chiapasu, aby tam studoval hnutí neozapatistických povstalců proti centrální vládě, jenž vzplálo po krátkém výbuchu v roce 1994. Již před odjezdem na jeho druhý, tentokrát již několikaměsíční pobyt, jsme věděli, že pozornost bude věnovat spíše tomu, jak toto hnutí působí z vnějšku, jak je reprezentováno, spíše než zevnitř, ale že i tak nepůjde o žádný „svůdný klam“, či zavádějící redukci. Vždyť právě současný neozapatismus, přezdívaný občas žertem jako „první internetová revoluce“, je charakteristický a do značné míry ve svých skromných výsledcích, tak kontrastujících s velkou publicitou a dlouhým trváním, založený právě na svém působení navenek, okolo nějž se vytváří globální síť globální aktivistické podpory, bez nichž by hnutí patrně zahynulo.

Autor již na počátku druhého pobytu přišel s dobrým nápadem zkoumat právě tyto síť, jenž jsou, na rozdíl od zapatistů samotných, zkoumány daleko méně. K cestám do Mexika pak tedy logicky přibyl tak ještě terénní výzkum aktivisů v západoevropských velkoměstech, zvláště v Německu. Ve svém výzkumu se odmítá –jako to činí celá řada autorů zabývajících se nejen zapatisty, ale i sociálními hnutími jako takovými– redukovat aktéry-aktivisty na pouhé funkce v sociálních hnutích. Jde mu o to, jak sám v závěru říká, zkoumat síť *„nikoli v duchu, co jednotlivá hnutí znamenají pro povstalce, ale co povstalci a zapatismus znamená pro aktéry – mladé aktivisty z Německa, kteří do něj vstupují.“* (str.145) Ve vzduchu je otázka po agency.

Po úvodních třech kapitolách, v nichž se snaží zasadit výzkum do metodologických a teoretických konceptů se věnuje nejprve otázce, -jak zkoumat globálně rozpínající se zapatistické síť metodou multi-sited

fieldworku, -po té konfliktu v Chiapasu a roli samotných neozapatistických sítí, -a nakonec otázce aktivistických sítí a v éře globalizace. V následujících třech kapitolách, jenž tvoří jádro práce, pak ukazuje svět zapatistických aktivistů a jejich misí zevnitř. Rozvíjí svůj koncept toho, co se s takovým revolučním aktivistou během jeho cesty-mise děje, co zažívá: jak vyrůstá a žije nejprve ve svém „*imaginárním vědění světa*“, plném obrazů, představ a snů o světě i revoluci. Jak to je během vlastní cesty/mise konfrontováno s realitou a mění se „*prožívané vědění světa*“, aby se po návratu domů přetavilo ve „*zkušební vědění světa*“.

Práce je založena na autorovu na diplomovou práci enormním fieldworku, jakož i jeho osobní zkušenosti z protestních hnutí a subkultur. Autor prokazuje skvělou znalost reálií a schopnost pracovat v terénu. Hezké je též teoretické zasazení v úvodu. Přes to všechno bych si dovolil ještě, zvláště z důvodů perspektivy dalšího pokračování v započatém výzkumu, poukázat na některé menší problémy:

-Těžiště celé práce je příliš posunuto do úvodních 3 kapitol. Díky jejich objemu, pak nezbyvá moc místa ani času na samotné jádro následujících dalších třech kapitol.

-Autor je, patrně ve snaze vykázat náležitě teoretické znalosti, příliš křečovitě upjatý na koncepty a konceptuální vyjadřování. To by samo o sobě samozřejmě nevadilo, ale: často se pak ztrácí vztah mezi koncepty a popisovanými jevy. A text je místy dosti složitý až šroubovaný. (viz -jako ilustrace- např. věta: „*Tento rozpor se aktivisté snaží překonávat simulací zkušeností s reprezentovaným a nechávají na sebe působit ony reprezentace s pokusem vyvolat onu simulovanou zkušenost s reprezentovaným.*“p.118)

-Na předchozí pak navazuje fakt, že z obrovského sebraného materiálu pak zazní v textu poměrně méně, než bychom čekali i než by bylo pro ilustraci problematiky třeba.

-Portrét života a hlavně pak dospívání revolučních aktivistů jakoby trpěl místy snad až určitou implicitní jízlivostí. (...děti z bohatých zemí, maloměstských rodin, zajištění mazanci rodičů, co nezažili válku...) Znam autora a mám zde pocit, jakoby se zde –bohužel nereflektovaně– vyrovnával s vlastním dětstvím a minulostí aktivisty...

-Představa, že jedním z důvodů proč se mladý člověk stává aktivistou je – jak se dozvíme hned na několika místech– že je zajištěn a žije si na bohatém Západě jako v bavlne, se dnes jeví spíše jako klišé. Např. v zemích třetího světa (nakonec i v Mexiku samotném) dnes přeci žijí milióny rodin jejichž životní úroveň se může bez problémů srovnávat s životním standardem rodin popisovaných aktérů: to z jejich dětí však ještě zdaleka nečiní revoluční aktivisty. (Není spíše na místě otázka po kulturních hodnotách než finančním zajištění?)

-V tomto prázdném místě pak chybí některé další duchovní a kulturní zdroje etiky současného revolučního aktivismu a obdivu k současnému zapatismu. (Postkřesťanská etika v čase NGOs?, důraz na snadno vizualizovatelnou kulturní pestrost?, zvláště v Německu tak oblíbená romantická image ušlechtilého divocha-indiána?, zapatistem vizuálně často používaný obraz džungle, v jejímž nitru se *To* děje?, atd.)

-Zapatistické hnutí je proslulé svým důrazem na tvorbu a globální distribuci obrazů o sobě samém. S revolucí na jeviště! – nazývá sám autor kulminující klíčovou kapitolu. Jak sám přiznává, setkání revolučních turistů i aktivistů se zapatisty probíhá téměř vždy jen prostřednictvím velkých doslova jevištních či komornějších politicky ritualizovaných performancí. To jak je znalost o zapatismu šířena za promítání „autentických“ obrazů z terénu šířena nazpět v Evropě má také značně

performativní charakter jakýchsi komorních ritualizovaných setkání s „těmi co tam *opravdu* byli a na vlastní oči viděli“. Analýza pomocí *performance theory* (zvláště Schechner, Turner, Schieffelin, možná i Myerhoff a jiní) zde však zcela chybí! Jednak by zde byla velmi velmi na místě a mnohé by nejen osvětlila ale vlastně i pojmově zjednodušila. Kromě toho autorem vytvořené schéma, kdy aktivista žije nejprve v „*imaginárním vědění světa*“, po té na cestě-misi zažívá „*prožívané vědění světa*“, aby se po návratu domů změnilo ve „*zkušenostní vědění světa*“, vlastně, aniž to autor reflektuje, vlastně jen kopíruje schéma přechodového rituálu, zvláště to, jak jej někteří autoři využívají v teorii turismu-velké cesty coby přechodového zážitku.

Přes tyto drobnější námitky, jenž zde uvádím spíše s ohledem na další pokračování výzkumu, pokládám tento výzkum za mimořádný počín, který si zaslouží –také vzhledem k autorově mnohaleté nadstandardní práci– zvláštního ocenění.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji známku jedna.

Vedoucí práce

Radan Haluzík